

BÖLÜM 3

GÖÇÜN KADIN RUH SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Burcu KORKUT¹
Nergiz SEVİNÇ²

GİRİŞ

Son yarım yüzyılda göçte yaşanan en önemli değişikliklerden biri, kadın göçünün artmasıdır ve kadınlar, bu süreçten en fazla etkilenenler arasında yer almaktadır. Göç edilen sosyal çevrede farklı yaşam tarzları, zor ekonomik ve çalışma koşulları, dil engeli ve ilgili uyum sorunları, bu kadınların ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Göçmen kadınların zihinsel sağlığını farklı kültürel gruplardan korumak ve geliştirmek için bu gruplara birincil risk grubu olarak yaklaşmak ve gerekli alanlara yönelik çok yönlü müdahalelere başlamak önemlidir.

GÖÇ KAVRAMI

Göç, uluslararası bir sınırdan veya bir ülke içinde nüfus hareketi sürecidir. Küresel olarak, çoğunluğu kadın olmak üzere her yıl 5-15 milyon kişi farklı bir ülkede ikamet etmek için uluslararası bir sınırı geçmektedir.^{1,2}

Göç, insanların ulusal veya uluslararası olarak yerinden edilmesi olarak da tanımlanabilir⁽³⁾ ve genellikle kalıcı veya yarı kalıcı bir ikamet değişikliğidir. Tanımlarda da görüldüğü gibi genellikle göçün coğrafi olarak yer değiştirmesine işaret edilmektedir. Ancak göç kavramı, sadece coğrafi olarak yer değiştirmeyi değil, aynı zamanda göçün sosyal, politik, kültürel ve çevresel boyutlarını da ifade etmektedir. Göç, nüfus değişikliğinin önemli bir nedeni olabilmektedir. Bir ülkede yaşayan insanlar, iş bulabilmek ve sosyo-ekonomik koşullarını iyileştirebilmek için ülke içinde kırsal alanlardan kentsel alanlara göç edebilirler. Aynı şekilde, insanlar finansal sebeplerle bir ülkeden başka bir ülkeye göç edebilirler. Son yıllarda göç nedeni olarak başka bir faktör daha ortaya çıkmıştır: Dünyadaki artan savaşlar. Bazı ülkelerde savaş ortamı ölümlere ve çok sayıda insanın yerinden edilmesine neden olmaktadır ve bu insanların kendi ülkelerinin içinde veya dışında yaşayacakları yeni yerler bulmak için evlerinden göç etmekten başka seçenekleri

¹ Uzm Dr., Karabük Merkez Toplum Sağlığı Merkezi, dr.burcuteczcan@hotmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, KBU Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD., nergizsevinc@karabuk.edu.tr

Göçün ruhsal hastalıklarla nasıl ilişkili olduğunu anlayarak, nasıl tespit edilebileceğini ve tedavi edilebileceğini ve başarılı bir şekilde mücadele etmek için hangi müdahalelerin geliştirilmesi ve uygulanması gerektiğini belirleyebiliriz. Yukarıdakileri göz önünde bulundurarak, bu sentez çalışmanın amacı, göçmen ve mülteci kadınlar arasında ruh sağlığı durumu ve sağlık uzmanlarının bu sorunu ele almadaki rolüyle ilgili mevcut verileri özetlemektir.

Başka bir deyişle göç, ikamet yerindeki değişiklik evrensel bir olgudur ve tüm uluslarda her zaman diliminde meydana gelmiştir. Göç süreci hem nitel hem de nicel olarak oldukça heterojen bir süreçtir. Eğitim almak, daha iyi iş aramak, geleceklerini iyileştirmek, siyasi ve dini zulümden kaçınmak veya evlenmek için hareket eden bir kişiyi içerebilir. Böyle bir birey askeri, politik veya finansal amaçlarla bir grupta da hareket edebilir. Göç süreci, başka bir yerde daha iyi bir yaşam arayan bir aile veya bir grup aileyi ilgilendirebilir veya kendilerini kurmak için harekete geçmiş olabilecek ailelerinin diğer üyelerine katılabilir. Göç, dini zulümden kaçınmak veya dini özgürlük aramak için birlikte hareket eden bir grup insanı ilgilendirebilir. Bu, göçebeler veya çingeneler gibi bir grup insanın yaşam tarzının kendine özgü bir özelliği olabilir. Böyle çeşitli deneyimler ve nedenler, göç sürecinin son derece heterojen olduğunu ve göçmenlerin göçten önce veya sonra benzer deneyimlerle karşılaşmalarının mümkün olmadığını göstermektedir. Bireyler için böyle bir süreç geçici veya kalıcı, tekrarlayan, mevsimsel veya aynı tek kuşakta bir kez olabilir. Aksine, birkaç nesil boyunca sürekli bir göç akışı sunabilir. Yerel veya uzak, yani ulusal veya uluslararası olabilir. Psikolojik ve biyolojik etkileri ve alıcı bölge sakinleri ve göçmenlerin kendileri için başlangıç popülasyonuna etkileri, göçün doğasına, ölçeğine ve nedenlerine bağlıdır.⁷⁵

KAYNAKLAR

1. Davis, A., Basten, A. and Frattini, C. (2006). Migration: A social determinant of the health of immigrant. International Organization of Migration (IOM).
2. (2008). Working with immigrant women: Guidelines for mental health professionals. (15.08.2020 tarihinde https://www.metropolis.net/pdfs/immi_health/Immigrant%20Mental%20Health%20-%20pgs114-124.pdf adresinden ulaşılmıştır).
3. Adıgüzel, Y. (2019). Göç sosyolojisi. İstanbul: Nobel Yayınları.
4. Al Gasseer, N., Dresden, E., Keeney, G. B. and Warren, N. (2004). Status of women and infants in complex humanitarian emergencies. Journal of Midwifery Women's Health, 49(1), 7-13.
5. Adanu, R. M. K. and Johnson, T. R. B. (2009). Migration and women's health. International Journal of Gynecology and Obstetrics, 106, 179-181.
6. İlkaracan, P. and İlkaracan, İ. (1998). 1990'lar Türkiye'sinde kadın ve göç. O. Baydar (Ed.), 75 yılda köylerden şehirlere: Bilanço 98 (ss. 305-322). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
7. DeLaet, D. L. (1999). Introduction: Invisibility of women in scholarship on international migration. G. A. Kelson ve D. L. DeLaet (Ed.), Gender and immigration (ss. 1-17). New York: New York University Press.
8. Şafak, M. (2008). Kırsal alandan kentsel alana göç eden kadınların yeni yaşama uyum

durumlarının araştırılması (214844) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi.

9. Alpaydın, Y. (2017). An analysis of educational policies for school-aged Syrian refugees in Turkey. *Journal of Education and Training Studies*, 5(9), 37-41.
10. Guruge, S. and Collins, E. (2008). Emerging trends in Canadian immigration and challenges for new comers. S. Guruge ve E. Collins (Ed.), *Working with immigrant women: Issues and strategies for mental health professionals* (ss. 3-15). Toronto: Centre for Addiction and Mental Health.
11. (1996).Immigration and settlement issues for ethno racial people with disabilities: an exploratory study.(15.08.2020 tarihinde <https://docplayer.net/17430537-Immigration-and-settlement-issues-for-ethno-racial-people-with-disabilities-an-exploratory-study.html>. adresinden ulaşılmıştır)
12. Rojnik, B., Andolsek-Jeras, L. and Obersnel-Kveder, D. (1995). Women in difficult circumstances: War victims and refugees. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 48(3), 311-315.
13. Carballo, M., Grocutt, M. and Hadzihanovic, A. (1996). Women and migration: A public health issue. *World Health Statistics Quarterly*, 49(2), 158-164.
14. Chen, J., Ng, E. and Wilkinson, R. (1996). The health of Canada's immigrants in 1994-1995. *Health Reports*, 7(4), 33-45.
15. FengW, Ren P, Shaokang Z,Anan S. Reproductive health status, knowledge, and access to health care among femalemigrants in Shanghai, China. *J Biosoc Sci* 2005;37(5):603-22.
16. Llacer A, Zunzunegui MV, del Amo J, Mazarrasa L, Bolumar F. The contribution of a gender perspective to the understanding of migrants' health. *J Epidemiol Community Health* 2007;61(Suppl 2):4-10.
17. Msuya, S. E., Mbizvo, E., Hussain, A., Uriyo, J., Sam, N. E. and Stray-Pedersen, B. (2006). HIV among pregnant women in Moshi Tanzania: The role of sexual behavior, male partner characteristics and sexually transmitted infections. *AIDS Research and Therapy*, 3, 27.
18. Bollini, P., Stotzer, U. and Wanner, P. (2007). Pregnancy outcomes and migration in Switzerland: Results from a focus group study. *International Journal of Public Health*, 52(2), 78-86.
19. Carballero, M., Leyva-Flores, R., Ochoa-Marin, S. C., Zarco, A. and Guerrero, C. (2008). Women who are left behind: The impact of international migration on the process of seeking health care [İspanyolca]. *Salud Publica Mex*, 50(3), 241-250.
20. Ny, P., Plantin, L., Karlsson, E. D. and Dykes, A. K. (2007). Middle Eastern mothers in Sweden, their experiences of the maternal health service and their partner's involvement. *Reproductive Health*, 4, 9.
21. Department of Human Services, Melbourne, Australia (2006).Evidence based mental health promotion resource(2006). (15.08.2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/236672093_Evidence-Based_Mental_Health_Promotion_Resource/ adresinden ulaşılmıştır.)
22. Mawani, F. (2008). Social determinants of depression among immigrant and refugee women. S. Guruge ve E. Collins (Ed.), *Working with immigrant women: Issues and strategies for mental health professionals* (ss. 67-88). Toronto: Centre for Addiction and Mental Health.
23. International Organization of Migration (IOM) (2014). *International Migration Dialogue* (15.08.2020 yılında https://publications.iom.int/system/files/pdf/rb23_eng_2oct.pdf adresinden ulaşılmıştır)
24. Multicultural Mental Health Resource Centre: MMHRC (2013). *Immigrant mental health policy brief.*(15.08.2020 tarihinde http://www.multiculturalmentalhealth.ca/wp-content/uploads/2013/10/Immigrant_mental_health_10aug10.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
25. Berman, H. and Jiwani, Y. (2008). Newcomer girls in Canada: implications for interventions by mental health professionals. S. Guruge ve E. Collins (Ed.), *Working with immigrant women: Issues and strategies . International Journal of Geriatric Psychiatry*, 17(7), 623-628. for mental health professionals (ss. 137-156). Toronto: Centre for Addiction and Mental Health.

26. Guruge, S., Kanthasamy, P. and Santos, E. J. (2008). Addressing older women's health: a pressing need. S. Guruge ve E. Collins (Ed.), *Working with immigrant women: Issues and strategies for mental health professionals* (ss. 235-258). Toronto: Centre for Addiction and Mental Health.
27. C. J. Grob, "Foundations of women's mental health," in *Women's Mental Health: A Clinical Guide for Provider*, J. G. Urbancic and C. J. Grob, Eds., pp. 2–21, Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia, Pa, USA, 2009.
28. O'Mahony, J. M. and Donnelly, T. T. (2007). The influence of culture on immigrant women's mental health care experiences from the perspectives of health care providers. *Issues in Mental Health Nursing*, 28(5), 453-471.
29. O'Mahony J. M. and Donnelly, T. T. (2010). A postcolonial feminist perspective inquiry into immigrant women's mental health care experiences. *Issues in Mental Health Nursing*, 31(7), 440-449.
30. Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57(3), 615-631.
31. Ng, E., Pottie, K. and Spitzer, D. (2011). Official language proficiency and self-reported health among immigrants to Canada. *Statistics Canada. Health Reports*, 22, 1-9.
32. Nasser, M. (2010). Women, ethnicity, and mental health. D. Kohen (Ed.), *Oxford textbook of women and mental health* (ss. 23-30). New York: Oxford University Press.
33. G. Green, H. Bradby, A. Chan, and M. Lee, "'We are not completely Westernised': dual medical systems and pathways to health care among Chinese migrant women in England," *Social Science & Medicine*, vol. 62, no. 6, pp. 1498–1509, 2006.
34. B. Oppedal, E. Røysamb, and D. L. Sam, "The effect of acculturation and social support on change in mental health among young immigrants," *International Journal of Behavioral Development*, vol. 28, no. 6, pp. 481–494, 2004.
35. Berkman, L. F., Glass, T., Brissette, I. and Seeman, T. E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science and Medicine*, 51(6), 843-857.
36. Cohen, S., Doyle, W. J., Skoner, D. P., Rabin, B. S. and Gwaltney Jr., J. M. (1997). Social ties and susceptibility to the common cold. *The Journal of the American Medical Association*, 277(24), 1940-1944.
37. Thoits, P. A. (1983). Multiple identities and psychological well-being: A reformulation and test of the social isolation hypothesis. *American Sociological Review*, 48(2), 174-187.
38. Weiss, R. S. (1974). The provisions of social relationships. Z. Rubin (Ed.), *Doing unto others: Joining, molding, helping, loving*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
39. Glynn, K., MacLean, H., Forte, T. and Cohen, M. (2009). The association between role overload and women's mental health. *Journal of Women's Health*, 18(2), 217-223.
40. Morgan, C. and Gayer-Anderson, C. (2016). Childhood adversities and psychosis: Evidence, challenges, implications. *World Psychiatry*, 15, 93-102.
41. Doornbos, M.M., Zandee, G. L., DeGroot, J. and DeMaagd- Rodriguez, M. (2013). Using community-based participatory research to explore social determinants of women's mental health and barriers to help-seeking in three urban, ethnically diverse, impoverished, and underserved communities. *Archives of Psychiatric Nursing*, 27(6), 278-284.
42. S. Alvi, A. Zaidi, N. Ammar, and L. Culbert, "A comparative and exploratory analysis of socio-cultural factors and immigrant women's mental health within a Canadian context," *Journal of Immigrant and Minority Health*, vol. 14, no. 3, pp. 420–432, 2012.
43. Ortiz, J. (2008). Practice implications for working with refugee women. S. Guruge ve E. Collins (Ed.), *Working with immigrant women: Issues and strategies for mental health professionals* (ss. 211-233). Toronto: Centre for Addiction and Mental Health.
44. M. R. Yoshioka, L. Gilbert, N. El-Bassel, and M. Baig-Amin, "Social support and disclosure of abuse: comparing South Asian, African American, and Hispanic battered women," *Journal of Family Violence*, vol. 18, no. 3, pp. 171–180, 2003.
45. T. T. Donnelly, J. J. Hwang, D. Este, C. Ewashen, C. Adair, and M. Clinton, "If I was going to kill myself, I wouldn't be calling you. I am asking for help: challenges influencing immigrant and refugee women's mental health," *Issues in Mental Health Nursing*, vol. 32, no. 5, pp. 279–290,

2011.

46. Omi M. and Winant, H. (1993). On the theoretical concept of race. C. McCarthy ve W. Crichlow (Ed.), *Race, identity and representation in education* (ss. 3-10). NewYork: Routledge.
47. Mikkonen J. and Raphael, D. (2010). *Social determinants of health: The Canadian facts*. Toronto: York University School of Health Policy and Management.
48. British Columbia Centre of Excellence for Women's Health (1999). *Hearing women's voices: Mental health for women*. (15.08.2020 tarihinde https://bccewh.bc.ca/wp-content/uploads/2012/05/1999_Hearing-Womens-Voices.pdf adresinden ulaşılmıştır)
49. Ornelas, I. J., Perreira, K. M., Beeber, L. ve Maxwell, L. (2009). Challenges and strategies to maintaining emotional health: Qualitative perspectives of Mexican immigrant mothers. *Journal of Family Issues*, 30(11), 1556-1575.
50. Varcoe, C., Hankvisky, O. and Morrow, M. (2007). *Women's health in Canada: Critical perspectives on theory and policy*. Toronto: University of Toronto Press.
51. Fleury, J., Keller, C. and Murdaugh, C. (2000). Social and contextual etiology of coronary heart disease in women. *Journal of Women's Health and Gender-Based Medicine*, 9(9), 967-978.
52. Hallman, T., Burell, G., Setterlind, S., Od'en, A. and Lisspers, J. (2001). Psychosocial risk factors for coronary heart disease, their importance compared with other risk factors and gender differences in sensitivity. *Journal of Cardiovascular Risk*, 8(1), 39-49.
53. Bogic, M., Njoku, A. and Priebe, S. (2015). Long-term mental health of war-refugees: A systematic literature review. *BMC International Health and Human Rights*, 15, 29.
54. Abraham, M. (2000). Isolation as a formofmarital violence: The South Asian immigrant experience. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 9(3), 221-236.
55. Haas, G.A., Dutton, M. A. and Orloff, L. E. (2000). Lifetime prevalence of violence against Latina immigrants: Legal and policy implications. *International Review of Victimology*, 7(1-3), 93-113.
56. Huisman, K. A. (1996). Wife battering in Asian American communities: Identifying the service needs of an overlooked segment of the U.S. Population. *Violence Against Women*, 2(3), 260-283.
57. Douki, S., Ben Zineb, S., Nacef, F. and Halbreich, U. (2007). Women's mental health in the Muslim world: Cultural, religious, and social issues. *Journal of Affective Disorders*, 102(1-3), 177-189.
58. Grob, C. J. (2009). *Foundations of women'smental health*. J. G. Urbancic ve C. J. Grob (Ed.), *Women's mental health: A clinical guide for provider* (ss. 2-21). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
59. E. Collins and S. Guruge, "Theoretical perspectives and conceptual frameworks," in *Working with ImmigrantWomen: Issues and Strategies for Mental Health Professionals*, S. Guruge and E. Collins, Eds., pp. 19-23, Centre for Addiction and Mental Health, Toronto, Canada, 2008.
60. D. E. Dailey and J. C. Humphreys, "Social stressors associated with antepartum depressive symptoms in low-income African American women," *Public Health Nursing*, vol. 28, no. 3, pp. 203-212, 2011.
61. Kalra, G., Christodoulou, G., Jenkins, R., Tsipas, V., Christodoulou, N., Lecic-Tosevski, D., Mezzich, J. and Bhugra, D. (2012). *Mental health promotion: Guidance and strategies*. *European Psychiatry*, 27(2), 81-86.
62. University of Toronto Press. Beiser, M., Gill, K. and Edwards, R. (1993). *Mental health care in Canada: Is it accessible and equal?* *Canada's Mental Health*, 41(2), 2-7.
63. Meadows, L., Thurston, W. and Melton, C. (2001). *Immigrant women's health*. *Social Science & Medicine*, 52, 1451-1458.
64. Masi, R., Mensah, L. and McLeod, A. (1993). *Health and cultures: Exploring the relationships: Policies, professional practice and education*. Oakville/New York/London: Mosaic.
65. Choudhry, U. K. (1998). *Health promotion among immigrant women from India living in Canada*. *Image: Journal of Nursing Scholarship*, 30, 269-274.
66. Cheung, F. and Lin, F. (1999). *Mental health issues for Asian Americans*. *Psychiatric Services*,

- 50, 774-780.
67. Li, H. and Browne, A. (2000). Defining mental illness and accessing mental health services: Perspectives of Asian Canadians. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 9, 143-159.
 68. Wu, Z. and Hart, R. (2002). Social and health factors associated with support among elderly immigrants in Canada. *Research on Aging*, 24, 391-412.
 69. Kinnon, D. (1999). *Canadian research on immigration and health: An overview*. Ottawa: Health Canada.
 70. Bisson, J. I. and Sakhuja, D. (2006). Adjustment disorders. *Psychiatry*, 5, 240-242.
 71. Costa, J. R. A., Lima, J.V. and Almeida, P. C. (2003). Stress no trabalho do enfermeiro. *Rev Esc Enferm USP*, 37, 63-71.
 72. Bas-Sarmiento, P., Saucedo-Moreno, M. J., Fernandez-Gutierrez, M. and Poza-Mendez, M. (2017). Mental health in immigrants versus native population: A systematic review of the literature. *Archives of Psychiatric Nursing*, 31, 111-121.
 73. Bogic M, Njoku A, Priebe S. Long-term mental health of war-refugees: a systematic literature review. *BMC Int Health Hum Rights*. 2015;15:29.
 74. Nygaard, M., Sonne, C. and Carlsson, J. (2017). Secondary psychotic features in refugees diagnosed with post-traumatic stress disorder: A retrospective cohort study. *BMC Psychiatry*, 17, 5.
 75. Bhugra, D. (2004) Migration and mental health. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109, 243-258.
 76. Stewart, D. E., Rondon, M., Damiani, G. and Honikman J. (2001). International psychosocial and systemic issues in women's mental health. *Archives of Women's Mental Health*, 4(1), 13-17.
 77. Gustafson, D. L. (2008). Are sensitivity and tolerance enough? Comparing two theoretical approaches to caring for newcomer women with mental health problems. S. Guruge ve E. Collins (Ed.), *Working with immigrant women: Issues and strategies for mental health professionals* (ss. 39-63). Toronto: Centre for Addiction and Mental Health.
 78. Foster, R. P. (2001). When immigration is trauma: Guidelines for the individual and family clinician. *American Journal of Orthopsychiatry*, 71, 153-170.
 79. Achotegui J. Los duelos de la migraci3n: una perspectiva psicopatol3gica y psicosocial. In: Perdiguer E, Comelles J, editores. *Medicina y cultura* Barcelona: Bellaterra; 2000.
 80. Thase ME, Kingdon D, Turkington D. The promise of cognitive behavior therapy for treatment of severe mental disorders: a review of recent developments. *World Psychiatry*. 2014;13:244-50.
 81. DESA, Masi, R., Mensah, L. and McLeod, A. (1993). *Health and cultures: Exploring the relationships: Policies, professional practice and education*. Oakville/New York/London: Mosaic.
 82. Zimmerman, C., Kiss, L. and Hossain, M. (2011). Migration and health: A framework for 21st-century policymaking. *PLoS Medicine*, 8(5), e1001034.
 83. Collins CH, Zimmerman C, Howard LM. Refugee, asylum seeker, immigrant women and postnatal depression: rates and risk factors. *Arch Womens Ment Health*. 2011;14(1):3-11. doi:10.1007/s00737-010-0198-7
 84. World Migration Report (2020). World migration report 2020 / Chapter 2-Migration and migrants: A global overview. (15.08.2020 tarihinde https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf ulaşılmıştır).